

Kao primjeri za redne brojeve neka budu navedeni ovi stihovi: »Ta vama (čit. *tà vama*) dolikuje, da *ù p̄rvōm* budete redu« (Ilij. IV, 341), odnosno: »Hiljadne imo sam sluge, a *ì drugōg* imo sam svega« (Od. XVII, 422).

Akcent brzi na proklitici imaju i brojne imenice i brojni pridjevi (usp. u nar. pjesmi: pršte pusta *nādvoje*, *nātroje*). Ovdje navodim samo jedan primjer: »Veleć, da Leta dvoje, a ona da porodi mnogo | Djece; al' njenu je svu poubijalo *ī dvoje ono*« (Ilij. XXIV, 609).

5. Glagoli

Akcentuacija proklitika ispred glagola može se dakako razmatrati samo u vezi s negacijom *ne* i s veznicima, jer prijedlozi dolaze kao prefiksi i pišu se zajedno s osnovnim glagolom, s kojim sačinjavaju jednu riječ. Akcentuacija na proklitikama ista je kao i akcentuacija složenih glagola, te tako na pr. *nè pjevām* potpuno odgovara akcentu *zāpjevam*. Od tog se pravila, kao što je poznato, odvaja negacija jedino u slučajevima, kao što je *p̄ijēm* — *p̄ōp̄ijēm*, ali: *nè pijēm*.

U prijevodima, o kojima je riječ, najviše primjera ima za prezent u vezi s veznikom *i*. Tako poimence: »... odmah na konje | Skočiv poskokljive pođu u potjeru *ì stignū* brzo« (Ilij. XVIII, 532), odnosno: »Jaki Polifēm dirne i njega *ì reknē* ovo« (Od. IX, 446). Iz ovoga izlazi, da jednako i u (neakcentuiranom) primjeru: »Oni ustave konje u redima *i skoče* s kola« (Ilij. III, 113) valja čitati *ì skočē*. Osobito su poučni primjeri za veznik *i* u vezi s glagolskim oblikom *jēst*: »Zovem ga ljubaznikom, ma *ì jest* od mène daleko« (Od. XIV, 147) ili: »Ako mi *ì jest* žao, za ženidbom ne jadam (čit. *nè jadām*) tol'ko« (Od. XXI, 250).

(Svršit će se.)

PITANJA I ODGOVORI

OBALNI ILI PRIBREŽNI?

U posljednje vrijeme pojavljuje se dosta često u dnevnoj štampi i u emisijama radio-stanica riječ *pribrežni* u vezi s događajima na Dalekom Istoku, pa se govori o pogoršanju situacije u tjesnacu tajvanskom i o »incidentima oko kineskih *pribrežnih otoka*«. Nema sumnje o tome, da naš prosječni čitalac zastane pri toj riječi i počne se domišljati, šta li ona znači. Ako pogleda u *Rječnik hrvatskoga jezika*, koji su priredili i

1901. izdali dr. Franjo Iveković i dr. Ivan Broz, ne će u njemu naći te riječi. Ne će je naći ni u Karadžićevu *Srpskom rječniku*. Doduše, u Akademijinu *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* naći će riječ *pribrežje* sa značenjem »obala, strana kakvoga brijega« i s oznakom, da je zabilježena samo u Popovićeve rječniku i da se ne čini pouzdana.

U dvojezičnim rječnicima našega jezika, koji nisu tako puristički, nego bilježe što je moguće više riječi, situacija je već nešto dru-

gačija. Ristić-Kangrgin *Rečnik srpskohrvatskog i nemačkog jezika* iz god. 1928. bilježi riječ *prìbrežje* sa značenjem *Ufer, Bergseite*, dakle sa značenjem *obala*, ali riječi *prìbrežni* još uvijek nema. Riječi *prìbrežni* nema ni Đurovićev *Rusko-srpskohrvatski rečnik* iz god. 1936., nego rusku riječ *prìberežnyj* prevodi *obalski*, a uz riječ *prìberežje* donosi značenje *obala, deo zemlje pored obale, prìbrežje*. Ali već Benešićev *Hrvatsko-poljski rječnik* iz god. 1949. bilježi riječ *prìbrežan*, ali nema riječi *prìbrežje*. No ne smijemo zaboraviti, da i sam Benešić na VI. strani predgovora veli doslovno ovo: »Prema tome valja naročito istaknuti, da ovaj rječnik nije savjetnik, kakav treba da bude ispravni književni jezik; to mi nije bila nakana.« Poslije Benešića bilježi i riječ *prìbrežni* (u značenju *riverain*) i riječ *prìbrežje* (u značenju *bord, rivage, rive*) god. 1956. Dayre-Deanović-Maixnerov *Hrvatskosrpsko-francuski rječnik*. Ali i tu čitamo u predgovoru na str. V., da »ovaj rječnik ni u leksičkom ni u akcent-skom pogledu nema normativnih namjera«. Najnoviji *Serbsko-hrvatsko-ruski slovar*, koji je sastavio Ilja Iljič 'Tolstoj i koji je izašao u Moskvi god. 1957., bilježi samo riječ *prìbrežje*, a za riječ *prìbrežnyj* ima samo značenje *obalski*.

Kao što se već po iznesenoj građi vidi, ovdje je posrijedi borba između naših riječi *obalni* i *obalski* i ruske riječi *prìbrežni*, koja isto znači. Pred nama je sasvim jasan slučaj: imamo u našem jeziku dobre riječi *obala, obalni, obalski* (ovo posljednje je običnije na istoku), koje se upotrebljavaju po čitavom našem jezičnom području, pa nam stoga nije potrebno pozajmljivati za to riječi iz drugih jezika. Maretić je lijepo rekao u svojoj *Gramatici i stilistici hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika* na str. 605.: »Ne upotrebljavaj nepotrebnih tuđih riječi, t. j. onakih, za koje ima u jeziku dobrih svojih zamjena.« Kao što nam svjedoči i Akademijin Rječnik (VIII, 303), riječ *obalni* dolazi i u terminološkoj upotrebi, pa se govori i o *obalnom pravu* i o *obalnom dobru*, a riječ *obala* poznata je i u narodnoj i u umjetničkoj književnosti u širokoj upotrebi.

U narodnoj pjesmi čitamo: *Kad je došo moru na obalu. Poslaže je Savi na obalu.* U Pavlinovića pak čitamo: *U Trstu sjedah na obali pred kavanom*, a Daničić prevodi: *Da ga bude kao pijeska na obali morskoj*. Pa i u čitavu materijalu, ispisanom iz djela hrvatskih književnika od ilirizma do danas za Rječnik hrvatskosrpskog književnog jezika, ne nalazimo ni u jednog književnika riječi *prìbrežni*, nego samo *obalni* u navedenu značenju.

Sve nam to govori, da je nepotrebno upotrebljavanje riječi *prìbrežni* umjesto *obalni* i da će našem čitaocu 'biti mnogo jasnije, ako se bude govorilo o »incidentima oko kineskih *obalnih otoka*«. Čini se, da su do takva zaključka postepeno došli i naši novinari. Ispočetka su pisali o incidentima oko *prìbrežnih otoka*, a sada — pošto se o tom piše već preko mjesec dana — pišu pretežno o incidentima oko *obalnih otoka*.

Ljudevit Jonke

KOZARAČKO ILI KOZARSKO KOLO?

Kozara je planina, koja se za vrijeme prošlog rata daleko pročula po herojskim podvizima partizana i po žilavoj obrani naroda u III. neprijateljskoj ofenzivi. Slavu Kozare pronijeli su širom naše zemlje njeni sinovi, borci, pjevajući o njoj u svome kolu. To kolo se vije i danas po krajiškim selima, a zatalasa se s vremena na vrijeme i u drugim krajevima, osobito prilikom nekih proslava. Prošlog ljeta imali smo jednu takvu proslavu, proslavu petnaestgodišnjice bitke na Sutjesci, na koju su stigli i Krajišnici. Čule su se različite 'borbene pjesme i zaigrala različita kola. Novinari su slali opširne izvještaje, a dnevni listovi su objavljivali reportaže i fotografije. Ispod jedne od tih fotografija (u »Politici« od 4. jula 1958. na str. 4.) piše: »Aleksandar Ranković igra kozaračko kolo sa ferijalcima.« To nije jedini slučaj, da se tih dana pisalo o »kozaračkom« kolu. I ne samo tom prilikom!

Mi, koji smo rodeni pod Kozarom i koji to kolo smatramo svojim, zovemo ga *kozarskim kolom*. Takav naziv je i jedino ispra-